

YSTADNATUR

*Tema:
Träd*

A close-up photograph of a red squirrel perched on a tree branch, eating a nut. The squirrel is the central focus, with its body and tail extending upwards. The background is filled with lush green leaves and branches, creating a natural and vibrant setting. The lighting is soft, highlighting the texture of the squirrel's fur and the details of the nut.

Innehållsförteckning

YstadNatur Nummer 54 År 2016

Ledare.....	3
Trädjättar.....	5
Det sydsånska landskapets träd och buskar: till nytta för mångfalden....	6
Urskog på cykelavstånd???	9
Intervju med Gunnar Isacson på Skogsstyrelsen	13
Skadegörare på träd	16
Naturreseptatet Norra Sandskogen.....	20
Intervju med Bert Rydhagen	23
Intervju med Kurt Ivarsson.....	26
Verksamhetsberättelse 2015	30
Kallelse till kretsstämma.....	36

Redaktion: Bert Rydhagen, Lisbeth Borgström, Raija Lanås och David Altengård

Grafisk form: David Altengård, kontakt@davidaltengard.se

Omslagsbild: Ekorre fotograferad av David Altengård

Styrelse:

Vakant *ordförande*

Raija Lanås *vice ordförande* 0700 44 78 16

Bengt Celanders *sekreterare* 0411 17439

Lisbeth Borgström *kassör* 0411 125 16

Helén Nilsson 0411 120 45

Margareta L Nörregård 070 669 45 59

Lena Holmquist 073 806 45 84

Bert Rydhagen *suppleant* 0411 169 79

Simon Lundin *suppleant* 0737 708 705

Ingrid Wilén *suppleant* 0702 26 37 49

Anja Sangberg *suppleant* 0707 68 93 34

raija.lanas@skola.sydgyrn.se

bengtcelander@hotmail.com

lisbeth.borgstrom@telia.com

helen-n@telia.com

hage44@swipnet.se

lena.holmquist@hotmail.com

bert.rydhagen@telia.com

simonlundin@hotmail.com

ingridwilen@gmail.com

anja-larsson@hotmail.com

Adress: NFY c/o Bert Rydhagen, Snapphanegatan 7, 271 36 Ystad

Plusgiro: 17 06 11-8

Webbplats: ystad.naturskyddsforeningen.se

Vice ordförande har ordet

Den som planterat ett träd har inte levt förgäves

Sedan första numret av YstadNatur har Bert Rydhagen varit ordförande och skrivit förordet till tidskriften. Vid senaste årsmötet avträdde Bert från ordförandeposten samtidigt med att Kurt Ivarsson avgick från styrelsen. Vi tackar dem för ett gediget och långt arbete i naturvårdens tjänst. På sidan 23 och 26 kan man läsa intervjuer med Bert och Kurt.

Ordförandeposten står vakant och vi i styrelsen välkomnar intresserade medlemmar att ta kontakt. Idéerna finns och för den som har tid och tycker det är roligt kan man hjälpa till med diverse olika saker. Vad gör vi i naturskyddsföreningen Ystad? Vi anordnar exkursioner i naturen, föreläsningar, kurser och bildvisningar. Vi har skapat och skött om ängar,

grodvatten och en hassellund. Vi deltar i kretsråd, vattenråd, möten och utbildningar. Vi samarbetar med kommunen, andra föreningar, läser planer, skriver yttranden, diskuterar och ger råd om vilken natur som ska skyddas och varför. Mer sällan anordnar vi bussresor, seminarier, tar in naturen till äldrevården eller tar ut skolbarn till naturen. Syftet med vårt arbete är att skydda naturen och att skapa intresse för naturen, vilket kan göras på många olika vis. Inte minst vår tidning och vår hemsida finns för att inspirera och delge information till våra medlemmar. Därtill kommer sedvanligt föreningsarbete med möten, ekonomisk handläggning samt administrativt arbete. Som ni ser kan man bidra på många olika sätt utifrån intresse och tid.

Tveka inte att höra av er om ni har intressanta idéer eller förslag på nya exkursionsmål. Är man en duktig fotograf, pedagog, ekonom, föreläsare, fiskare, fågelskådare, botaniker, skribent eller annat är man välkommen med vilket bidrag det än månede vara. Just nu hade vi gärna sett fler barnfamiljer som deltog i våra exkursioner. Vi kan naturen men vet inte riktigt vad som skulle kunna locka familjer att delta. Alla våra exkursioner är kostnadsfria, man behöver inte vara medlem för att delta i dem. En typisk exkursion utgår från biblioteket i Ystad där vi samlas för att samåka. Man behöver alltså inte ha en egen bil för att delta. Exkursionen varar i snitt två eller tre timmar med en fikapaus i mitten. Man tar själv med sig fika.

Tidningens tema i år är träd. Det är tacksamt att skriva om träd för det finns många aspekter som kan belysas. Träd är viktiga ur ett ekologiskt perspektiv. De utgör livsmiljö för många andra organismer, de producerar syrgas, ved, byggnadsmaterial och ätliga frukter. De är betydelsefulla för att bibehålla den biologiska mångfalden även i städerna. Vad betyder de inte för oss estetiskt, för trevnad, för att ge skugga, skapa lä och skyddande miljöer?

Olika sjukdomar har drabbat träd de senaste åren. Några minns nog almsjukan under 80-talet. Även andra träd drabbas av sjukdomar eller insekter i större skala. Många har säkert sett den blåsvarta björkstekeln kaläta björkarna. Läs om olika sjukdomar på s. 13-19.

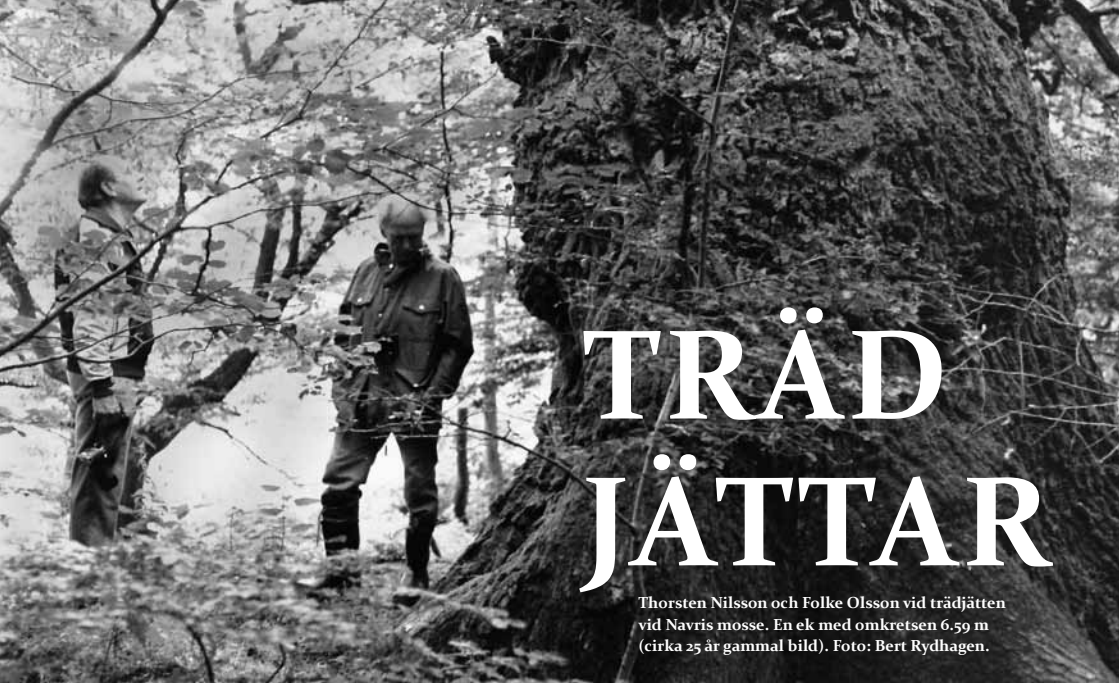

Foto: Lisbeth Borgström

Nästa nummer kommer att handla om **Oxhagen**. Ni är välkomna att bidra med fotografier, frågor och artiklar. Hör av er!

Jag avslutar med ett kinesiskt ordspråk "Den som planterat ett träd har inte levt förgäves".

Raija Lanas

TRÄD JÄTTAR

Thorsten Nilsson och Folke Olsson vid trädjätten vid Navris mosse. En ek med omkretsen 6,59 m (cirka 25 år gammal bild). Foto: Bert Rydhagen.

Det finns några trädjättar i Ystads kommun. Ett par av dem är ekar, med en omkrets på nära 7 meter. Båda reser sig breda och mäktiga i trakten av Krageholmssjön-Ellestadssjön.

Trädet nordväst om Krageholmssjön är namnat Bistorpseken efter det fisketorp som ligger ett stycke öster eken. Trädet är uppmätt till en omkrets på 6,74, vilket gjordes inför utgivningen av boken Skånska jätte-träd som Naturskyddsföreningen i Skåne gav ut 2003, vilket nu är tolv år sedan varför trädet, som tycks friskt trots hotande granskogsplantor, torde ha växt till sig sedan dess.

Det torde även gälla ekjätte nummer två i grannskapet. Eken växer sydost Ellestadssjön, nära Navris mosse, i

en skyddad s k Nyckelbiotop. Där även grov bok, avenbok och fågelbär tillhör de skyddsvärda arterna. Områdets naturvärden uppdagades av Lennart Bengtsson, Tomelilla, som på uppdrag av Skogsstyrelsen inventerade traktens naturvärden och föreslog att växtplatsen skulle skyddas för framtiden som s k Nyckelbiotop.

Därmed torde eken, med kanske 300 år på nacken, och med en omkrets på 6,59, få chansen att växa till sig och bli ett fortsatt utflyktsmål för kommande generationer av naturälskare – och medlemmar i Ystads naturskyddsförening.

Kurt Ivarsson

Det sydkånska landskapets träd och buskar: till nytta för mångfalden.

Träd blir inte sällan mycket gamla; de kan lämna spår i landskapet över flera hundra år och kan fungera som tecken på mänsklig påverkan, för den som vill läsa landskapet och till exempel kunna visa på förekomst av gamla tomter och andra odlingsspår.

Träd och buskar brukar anses värdefulla ur många olika synvinklar: biologiskt, kulturhistoriskt, estetiskt, ekonomiskt och för rekreation. Landskapets vilt förekommande träd och buskar har så länge kulturbruk bedrivits, i södra Skåne i över 6000 år, fungerat som en viktig del av hushållningen. För den förhistoriske jägaren och samlaren, liksom i många kulturer världen över, gav och ger buskar och träd värdefulla tillskott i form av frukt, bär och nötter, och många andra nyttigheter. Carl von Linné beskrev hur användningen av buskar och träd i Södra Sveriges kulturlandskap inte begränsades till lövtäkt för djurfoder, genom hamling eller skottskog. I princip användes alla träd och buskarter som fanns i landskapet till

något; för frukt och ollon till grisar; nötter, bär och frukt för dryckesframställning eller för barn att gå och samla och äta; som brännved och för att smaksätta rökt mat; som stängselmaterial och virke för allehanda verktyg, snickerier och konstruktioner; som pigment för färgning; som källa för pollen och nektar för biskötsel; eller som olika slags medicinala växter. Olika träd och buskarter hade också viktiga symbolvärden och betydelser i folktron. Namnen på många inhemska träd och buskar förekommer ofta i traditionella folksånger och dikter. Och hur många svenska efternamn innehåller inte ett trädnamn, som Ask, Ek, Lind eller Gran?

När man funderar över trädens nytta ur ett naturvårdsperspektiv bör man nog främst se på deras roll för att tillgodose olika ekosystemtjänster, nyttor, i landskapet. Det är bara ett fåtal av våra inhemska trädslag eller buskar som anses sällsynta eller hotade i egen sak. Den vedartade vegetationen bidrar i stället som livsmiljöer och boplatser, för ett stort antal andra arter, och reglerar flöden av organismer, energi och material i hela landskapet. Men träden och buskarna fungerar också som spridningskorridorer, filter, vindskydd, jordförbättrare, som inramning åt rekreationsstråk för

människor och som frökällor. I skötsel av naturbetesmarker finns det en vanlig uppfattning att igenväxning med träd och buskar är ett hot mot den örtartade floran, liksom mot kulturvärden som stenmurar och odlingsrösen. Det behövs dock mer kunskap och inte minst historisk kunskap som riktigt kan lyfta fram deras viktiga roll i kulturlandskapet. Skötsel av naturbetesmarker behöver alltså göras med både urskillning och stor kunskap, just med tanke på träden och buskarna.

forts. nästa sida

Framför allt har de vedartade arter som man hittar i skogsbrynen, kantzonerna mellan skog och odlad mark, stor betydelse som födo- och pollenkällor genom att ge en mångfald av arter på ett litet utrymme, arter som kan blomma och ge nektar och pollen under en sammanhängande tidperiod. Ett skogsbryn med många arter som blommar vid olika tidpunkter, ger också en vacker och långvarig vårblooming, liksom färgrika och varierande höstfärger. Nyttan av just denna mångfald kan man också se i andra sammanhang. Vi borde, när vi diskuterar skötsel av halvöppna marker, verkligen beakta artrikedomen av våra vedartade växter i skogsbrynen. Artrika skogsbryn i södra Skåne kan innehålla mer än 20 träd och buskarter. Kanske är det

dags att bli "träd och busk-kryssare" ute i markerna, något som till och med fungerar bra på vintern!

*Denna text är delvis en bearbetning och översättning ur doktorsavhandlingen *Edge habitats in agricultural landscapes : woody species, landscape ecology and implications for planning* / av Ingrid Sarlöv Herlin (1999). ISBN 91-576-5715-7 Acta Universitatis agriculturae Sueciae. Agraria, 1401-6249.*

Text och bild: Ingrid Sarlöv Herlin, professor i Landskapsplanering vid Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning SLU Alnarp.

Urskog på cykelavstånd???

Bokskogsrödbeck, gult markskinn, blankknäppare, dystersopp, filtbrosking, aspögonbagge, glitterskölding, bokoxe, ullmussling, enfärgad barksvartbagge – enbart namnen leder tankarna till exotiska miljöer. Var finns sådana märkvärdigheter? Inte särskilt långt bort, på cykelavstånd från Ystad. I Bergsjöholmsskogen. Visserligen har jag hämtat dem ur Rödlistade arter i sydsånska trädmiljöer, så inte kan man gå fram till första bästa träd och räkna in dem, men de är funna i skogen. De och många andra, också nämnda i Rödlistade arter, leder författarna av skriften fram till omdömet: "Hela området är ytterst värdefullt med rika markförhållanden och artrikt fåltskikt. Det stora antalet grova träd och död ved är unikt i Skåne."

Bokskogen om våren – vad går upp mot det? Sant, och även resten av året har en bokskog sina kvaliteter. Men omväxling, variation, mångfald är inte bokskogens styrka. Liksom de flesta av våra skogar är de planterade eller naturligt förnygrade med likåldriga bestånd av samma art över stora arealer. Att gå i Bergsjöholmsskogen är att hela tiden byta biotop: jättelika, gamla träd, fallna jättar i olika grad av nedbrytning, snår av bokplantor på väg upp, alkärr, hasseldunge, enstaka askar, aspar, ekar, fågelbär. Planteringar finns – gran och lärk i ett par mindre bestånd. Men som helhet är en vandring i Bergsjöholmsskogen omväxlande och stimulerande.

Skogens historia är förklaringen. Den största förändringen av det skånska

kulturlandskapet skedde i samband med skiftena under första delen av 1800-talet. Dessförinnan låg gårdarna i byar med "vångarna" i omedelbar närhet – namn som Norrevång och Västervång vittnar om historien. Den avgjort största delen av landskapet var en gräsmark med inslag av träd och buskar. De lägre öppna partierna var oftast slätterängar, resten betesmarker där byarnas "hörar" drev omkring byns "fänad".

På de kartor som finns över Bergsjöholms ägor är området betecknat som skog med insprängda slätterängar, vattensamlingar, någon torvgrav. På Rekognosceringskartan (1812-1820) markeras hela området som inhägnat.

forts. nästa sida

På storskifteskartan från 1789 finns benämningar som ”Djurhagen beväxt med bokskog” och det torp som i dag heter Skogshuset kallas då Djurstorp. I Länsstyrelsens skötselplan förmodas det att djur här skulle kunna syfta på dragdjur (häst och oxe). Jag vågar ha en annan mening.

Djur har först i sen tid fått den allmänna betydelse det har i dag. Läser man ordböcker och etymologiska böcker får man veta att djur tidigare bara omfattade vilda djur och framför allt hjortdjur, jämför eng deer. Det är därför jag använder ”fänaden” om husdjuren, som Linné gjorde när han skrev sin Skånska Resa. Eftersom fänaden drevs på bete på dagarna och hölls inne på nätterna är inhägnaden onödig för deras del. Djuren i Djurhagen har alltså säkert varit jaktbart hjortvilt som hölls på plats året runt av stängsel och vaktades av en skogvaktare som bodde i Djurstorp. Under 1600- och 1700-talen importerades dovilt för godsens jakter. Kanske har detta också bidragit till att skogen fått behålla de träd som idag har fått nå hög ålder.

”Trivialt” brukar botaniker säga om platser som inte har en intressant flora. Bergsjöholmsskogen är för mig en mosaik av triviala och

magiska miljöer. Det är kuperat, små, men ofta rätt branta kullar växlar med sänkor med alsumpskog och öppna vatten. Flera mindre gran- och lärkplanteringar är insprängda i lövskogen. Urskog är ett begrepp som man ska vara försiktig med men flera partier ger urskogskänsla. Mäktiga bokar och ekar blandat, fallna jättar i varierande upplösningstillstånd och unga träd tillsammans förmedlar en upplevelse som inte många andra platser i vår närhet kan ge. Olika årstider och väder förstärker upplevelsen.

Mera systematiskt började jag gå här 2005 eftersom området ingick i SKOF:s häckfågelinventering, där jag deltog. Då kan man inte bara följa vägar och stigar utan följer linjer. Så upptäckte jag plötsligt att bara hasselbuskar fanns runt mig. En hassellund! Inne i en av hasselbuskarna stod en stam med ovanliga mått för en hassel – kanske tjugo cm i diameter. Nu döende. Enligt Det skånska kulturlandskapet (sid 79) lämnades en stam kvar när man tog hasselkäppar. Kan det vara en sådan jag sett? Hassel var ett viktigt trädslag i den gamla hushållningen. Nötter var ett viktigt tillskott i hushållet, hasselkäppar höll halmtaken på plats.

forts. nästa sida

Jag nämnde i början en skrift, Rödlistade arter i sydsånska träd-miljöer, och där får man resultat av inventeringar av insekter, svampar, lavar och mossor. Att skogen har lång kontinuitet visas av det stora antal arter som hittas här. Speciellt har lavar på fläder intresserat inventerarna. Det finns mycket gamla flädrar här och en lav ny för Sverige hittades och en som bara funnits på två andra lokaler. Skriften är utgiven av Naturskyddsföreningen i Skåne.

Hur hittar man de bästa ställena i skogen? I Länsstyrelsens skötselplan föreslås en markerad stig genom östra delen av skogen upp till

Skogshuset. Idag är där svårgånget. Mitt tips är att hålla sig till norra delen av skogen, från vägen genom grustaget till Skogshuset söka sig öster- och västerut mot kanterna. Där finns de ursprungligaste och mest vildvuxna miljöerna. Går man genom skogen upp i betesmarkerna norr om skogen, också värda ett besök trots grusbergen från soptippen, kan man ta sig in i skogspartiet där, också med gamla bokar och ekar. Jag önskar God tur! Bergsjöholmsskogen har mycket att bjuda!

*Text och bild
Bert Rydhagen*

Intervju med Gunnar Isacsson, ekolog på Skogsstyrelsen och expert insekter skogsskador.

Vilka är de "värsta" sjukdomarna på träd? Har vi något som kan jämföras med t.ex. almsjukan i omfattning?

Almsjukan är den klart värsta träd-sjukdomen hos oss. Själva arten almsjuka har funnits i Europa i tusentals år, men de senare decennierna har den korsats ihop med närbesläktade svampar från både Nordamerika och Ostasien och hybriderna av dessa är den som härjar hos oss. Det verkar inte finnas någon resistens alls hos skogsalmen ännu. Där står hoppet till almens förmåga att sätta frö redan vid några få års ålder. Förhoppningsvis kan någon ny almplanta visa sig vara mera motståndskraftig.

Askskottsjukan har också gjort enorm skada, men här ser vi tecken på bättre motståndskraft hos vissa ask-individer. Askskottsjukan är en svamp som liftat till Europa med ostasiatiska askar som odlats för parker och trädgårdar. Arten orsakar

ingen skada på de askarter som finns där, eftersom den lever som nedbrytare av nydöda bladskåft. Vår ask har en snarlik art som lever på samma sätt. Men den ostasiatiska arten angriper bladskåften och sedan skotten redan mitt i sommaren på vår inhemska ask.

Andra svåra skadegörare är algsvampar av släktet Phytophthora. För ett 10-tal år sedan upptäcktes angrepp på ek i hela södra Sverige. Angreppen orsakade att ekar kunde dö i samband med annan stress (torka, frostsador på ytliga rötter, kalätning av allmän frostfjäril), men när dessa stressfaktorer minskade, så minskade också skadorna av algsvamp. Men det finns flera arter i detta släkte. En art orsakar tynande och död av klibbal. Al-phytophthoran finns spridd i hela Götaland, men orsakar skador främst från kusten och några få mil in i landet och gynnas av milda vintrar.

forts. nästa sida

En ytterligare art har påträffats i Malmö, Torup och i Söderåsens nationalpark och angriper bok, troligen också andra lövträd. Gemensamt för alla dessa algsvampar är att de infekterar och förstör finrötterna. Detta stör trädets vattenbalans och kronan börjar dö utifrån/uppifrån och nedåt. Typiskt är också att barken får små blödande svarta sår från stambasen och en meter upp. Algsvampar sprids främst med Rhododendron och andra prydnadsbuskar.

I Sydeuropa finns ett par extremt allvarliga trädsjukdomar som vi ännu inte har fått hit. Förhoppningsvis slipper vi dem, för inom EU finns skarpa regler om att dessa arter ska utrotas. På tallen finns tallvedsnematod, en ursprungligen amerikansk rundmask som infekterat stora delar av Portugal och hela Madeira. Masken sprids av tallbockar (olika arter av släktet *Monochamus*) från träd till träd. En smittad tall dör på ca 6 veckor. I Italien har man fått in en bakteriesjukdom som drabbar en lång rad olika sorters träd. Bakterien heter *Xylella fastidiosa* och överförs med spottstritar. I Italien har den bl.a. dödat tusentals hektar av månghundraåriga olivträd.

Vi har noterat att ask, ek, hästkastanj, lönn (den spricker), och björk är de träd som verkar ha det besvärligast. Vilka sjukdomar är det som angriper dem (fast björken vet vi att det är den blåsvarta björkstekeln men du får gärna berätta mera.)

Asken och eken har jag redan nämnt (de senaste åren har det varit väldigt mycket larver av allmän frostfjäril på eken).

Hästkastanjen har dels en svampsjukdom på bladen och dels angrepp av kastanjemalen, som gör att bladen brukar se väldigt skadade ut på sensommaren. Men i båda fallen hjälper det om man räfsar bort bladen och bränner dem eller gräver ner dem i trädgårdslandet på hösten.

Att lönnar spricker beror ofta på obalans i vattenförsörjningen, vilket orsakar spänningar i veden. Orsaken kan vara växlingar mellan blöta och väldigt torra förhållanden. Angrepp av algsvampar kan också finnas med i skadebilden.

Björken angrips av blåsvarta björkstekeln, men kalätningen

kommer relativt sent på säsongen och de äter inte nästa års knoppar, så enbart björksteklarna skadar inte björken så mycket. Däremot har det visat sig att kalätning gör att björken får svårare att försvara sig mot rottickans angrepp på sensommaren, så särskilt på sandig mark kan man se en ökning av rotröta på björk i bestånd som varit kalätta.

Har sjukdomar och angrepp på träd ökat och vad beror det troligtvis på?

Det finns mycket statistik som visar att sjukdomar och skadegörare ökat exponentiellt sedan 1950-talet över praktiskt taget hela världen. En gemensam faktor för nästan alla nya sjukdomar är att de sprids med handel, transporter och resor. Vi rör oss mer och mer och skickar varor till och från hela världen. I trädgårdarna vill vi gärna ha nya exotiska blommor, och i hemmen köper vi möbler som tillverkats utomlands så billigt som möjligt. Så fort man skickar levande växter och trä och använder billigt dåligt trä som förpackningsmaterial tar vi risken att det råkar följa med organismer som kan orsaka skada på våra inhemska träd. Det är extremt svårt att veta vilka arter som kommer att orsaka skada (tänk på askskottsjukan!) så det är nästan omöjligt

att skydda sig helt mot riskerna. Inom EU pågår ett starkt arbete för att stärka växtskyddet. Kända skadegörare finns det införselregler mot, som kräver värmebehandling av trä och förpackningsmaterial och karantän för införda växter och djur. Information om detta finns bäst på Jordbruksverkets hemsida. Den växande handeln via internet och privatimport är ett gigantiskt problem, för den handeln är omöjlig att kontrollera. Tänk bara på dvärgbandmasken, som förmodligen kommit in med någon söt hundvalp från Centraleuropa, insmugglad och utan att ha avmaskats. Det är enormt viktigt att sprida kunskap och medvetenhet bland allmänheten om detta, så jag är mycket glad att du frågar och att ni publicerar detta i er tidning.

Media har ett mycket starkt fokus på klimatförändringarna, men för växtskadegörare och djursjukdomar är handeln och privatimporten en betydligt allvarligare faktor. Klimatförändringarna kan möjligen göra att nyinkomna arter får lite lättare att etablera sig, men effekten är marginell, åtminstone under de närmaste 50 åren att döma av de aktuella klimatscenarierna (finns bra beskrivet länsvis på SMHI:s hemsida).

Skadegörare på träd

Träd kan i sin naturliga omgivning bli utsatta för angrepp av olika slag. Mekaniska, kemiska, betesskador, klimatpåfrestningar, insektsangrepp och angrepp av främmande organismer.

En mekanisk skada på en trädstam kan öppna en dörr och släppa in en organism som kanske inte kan ta sig in på egen hand. Beroende på att barken är så kraftig hos en del träd att inte ens svampsporer tar sig in.

Almsjukan

Almsjukan, är en vissnesjuka, finns i hela Europa. Har sannolikt introducerats. Då helt omedvetet, kanske från öster. I Asien finner vi resistent almarter. Det finns teorier om hur spridningen har gått till, men ingen vet säkert.

Almsjukan skapas av en svamp som angriper med hjälp av en insekt, almsplintborren. Denna är bärare av sporer och äter sig igenom barken. Väl igenom barken gror sporer och bildar mycel som växer sig in i almens kärllsträngar. Här bildas nya sporer som sprider sig med hjälp av vätskeströmmarna. Denna företeelse går snabbt. Samtidigt som trädet

försvarar sig genom att strypa flödet i strängarna. Svampen sprids fort. Trädet kan dö inom två år. Om sporer når ut i rotspetsarna kan svampen spridas, via rotkontakt, vidare till andra almar i närheten.

Alla europeiska almarter är mottagliga för almsjukan. Omkring 1910 definierades svampen som patogen. Efter en session i Nordamerika kom den tillbaka till Europa, i en mer aggressiv form, i slutet av 60-talet. I Storbritannien utplånade almsjukan 80% (25 miljoner) almar under 70-90-talet. De första angreppen i Sverige kom på 50-talet. Förloppet var likartat det som tidigare hänt ute i Europa.

I Sverige, på 80-talet, angreps almarna i Örups almskog som drabbades hårt. Almsjukan finns på Öland sedan slutet på 90-talet, och på Gotland 05-talet. I Malmö bekämpades almsjukan till en kostnad av drygt 6,5 miljoner

kronor under en 10 års period. Ett antal isolerade områden finns i Sverige dit almsjukan inte nått.

I början av 1900-talet drabbades de östra delarna av USA av en kastanje-sjuka. Inte helt olik den sjukdom som drabbade våra almar. Under knappt 40 års tid utrotades hela USA bestånd av *Castane dentata* från Maine i norr till Appalacherna ner till Georgia i söder inkl. en avstickare till Indiana vidare via Missouri ned till Alabama. Ett ekonomiskt mycket viktigt träd. Hur detta kunde hända vet man inte mycket om. Man tror att importerade träd från Kina av arten *Castane mollissima*, som själv är immun, burit med smittan. Den äkta kastanjen här i Europa, finns också i södra Sverige, tycks ha klarat sig.

Askskottsjukan

Askskottsjukan är en ganska ny aktör. I Europa upptäcktes sjukan för första gången i Polen/Litauen på 90-talet. Man fann då, att svampen som orsakade sjukan, inte tidigare fanns beskriven. Först 2006 beskrevs den nya arten och den döptes till *Chalara fraxinea*. Den blev senare omdöpt. En annan svamp, en saprofyt väl känd sen långt tidigare, blev inblandad. Som då antogs var *C. fraxinea*'s huvudform. Nu ökar

komplexiteten, och vi hoppar över att antal steg. Man har nu funnit att den svamp som orsakar askskottsjukan heter: *Hymenoscyphos pseudoalbidus*. Samspelet mellan svampen och asken är fortfarande okänt.

Sporer tränger i bladen. Efter ansamlingen i bladen fortsätter svampen att tränga igenom bladskافتen. Man har visat att ett bladskافت kan innehålla ett antal genetiskt skilda typer av *H. pseudoalbidus*, vilket ger olika infektioner i bladskافتet. Ett mörkfärgat mycel bildas på bladskافتets yta. I bladskافتet, under hösten, sker befruktning av svampen genom konidier. Dessa produceras på bladskافتet. Sommaren därpå skapar svampen nya asexuella fruktkroppar. En ny infektionscykel startar. Livscykeln tar ett år. Det är sannolikt att sporer, som är små och produceras i stora mängder, sprids snabbt med vinden. Detta kan förklara varför spridningen av askskottsjukan har skett så fort i Europa. Efter att svampen tagit sig genom bladskافتet angrips knoppar och grenar, och vidare in i stammen. Väl inne i stammen breder svampen ut sig i innerbarken, och kan där orsaka kräftsår.

forts. nästa sida

Fejningsskada från kronhjärt. Trädet läker skadan genom att valla över såret.

Om dessa kräftsår omfattar stammen, så kommer såren att skära av all vätsketransport upp i stammen. Den del av trädet som befinner ovan kräftsåren kommer då att dö bort.

Angrepp i askfröplantagen i Snogholmsområdet, 16 km. NNV Ystad, har analyserats. I analysen har man funnit en stark genetisk komponent och stor genetisk variation för askskottsjukan.

Ett antal forskningsprojekt i Sverige och utomlands pågår för att förstå in i detalj samspelet mellan askskottsjukan och asken i den

omgivning den befinner sig, och hur svaren ska hanteras. Man vet inte varifrån askskottsjukan har kommit, ursprungligen.

Asken rödlistades 2010 just på grund av askskottsjukan.

Rotröta

Med rotröta kan man mena ett gemensamt namn för skador som orsakas av ett antal vednedbrytande svampar. Rotröta: skadekostnad per år: upp till 1 miljard

Brunröta, svampen bryter ned cellulosa och hemicellulosa, hittas på barrträd. Orsakas av t ex svavelticka.

Mjukröta, svampen bryter ned cellulosa och hemicellulosa, även lignin. Kan även bryta ned impregnerat virke. Orsakas av sporsäcksvampar.

Vitröta, svampen kan fullständigt bryta ned alla vedkomponenter, även lignin. Typisk för lövträd, men också vanlig hos barrträd. Orsakas av honungsskivling, rotticka och sporsäcksvampar.

Den röta som rottickan orsakar, hos granen, angriper kärnveden och är den mest vanliga och den värsta. Rottickan är vanlig i hela landet, men andelen per område kan variera. Rottickan hos granen är cirka 75% av alla rötangrepp. Även tallen drabbas hårt, särskilt på mark med högt pH-värde. Tallens kärnved innehåller oljiga hydrofoba ämnen, antibiotiskt verksamma substanser som pinosylvin, vilka försvårar rötsvampsangrepp och dödar mikroorganismer. Tallen dör för det mesta till följd av angrepp, då sjukdomsförloppet ser annorlunda ut. Lövträd verkar vara mindre känsligare än barrträden

De flesta av skadegörarna är specialiserade, de har till förfogande, endast ett fåtal trädarter de kan ge sig

på. För att vinna slaget, måste de vara utrustade med de rätta verktygen. T. ex. tallens törskaterost infekterar inte granen. Det finns patogener som är mer generella. T.ex. mörk honungsskivling som kan döda nästan alla barrträdsarter. De klarar av de flesta lövträd också. Vidare, har vi biotrofa organismer som lever på andra levande organismer eller värdceller. T.ex. mjöldagg, rostsvampar. De har ett mycket begränsat antal värdväxter, medan nekrotrofa svampar som dödar värden för att få näring. T.ex. rötsvampar. Normalt har de ett mycket bredare värdspann.

Träden har under evolutionens gång fått egenskaper som motverkar eller förhindrar svampangrepp, där det ultimata motståndet är resistens. Men allt kan inte vara resistent, då skulle naturen inte existera. Det måste finnas balans, och samspel, därför finns olika former av svampar som tar hand om det gamla eller sjuka för att ge plats åt det nya, där emellan hittar vi evolutionen och överlevnadsstrategier.

Text och bild Christer Salomonsson

Naturreservatet Norra Sandskogen

Det kommunala naturreservatet Norra Sandskogen bildades genom beslut av kommunfullmäktige i Ystads kommun den 15 november 2007 efter en långre debatt och slutlig omröstning. Skötselplanen fastställdes av kommunstyrelsen den 28 november samma år.

Naturreservatet Norra Sandskogen ligger tätortsnära direkt öster om staden Ystad och norr om kustvägen (väg 9) och är 210 ha stort. Det finns två syften med reservatet: att bevara och öka den biologiska mångfalden och att tillgodose behovet av områden för friluftsliv.

Söder om väg 9 ligger det statliga naturreservatet Ystads sandskog. Sandskogsområdet ligger på havsnivå vid kusten och bara knappt fem meter över havsnivån i den norra delen. Området utgörs dels av ett småkuperat dynlandskap och dels av flackare partier. På 1700-talet var Sandskogsområdet i princip trädöst och marken var kraftigt utsatt för vinderosion. Detta ledde till stora problem med sanddrift bland annat inne i Ystads stad. För att förhindra sanddriften planterades sandskogen som så kallad skyddsskog. Skogs-

planteringarna började i den östra delen i början av 1800-talet. 1856 var ca en tredjedel av de ursprungliga sandfälten skogsplanterade. 1876 mättes skogen upp och 1901 upprättades den första skogshushållningsplanen. I början av 1900-talet började man även plantera gran på de bättre markerna och även en del lövskog planterades.

I Norra Sandskogen finns en del öppna ängsmarker som ska skötas med slåtter eller bete, men området domineras idag av skogsmiljöer som tallskogsklädda sanddynor, blandskog och lövskog. Skogen är olikåldrig; det finns partier med 30-årig, det vill säga ganska ung, skog och andra partier med över 100-årig skog. På stora delar av de gamla sanddynorna i skogen växer gles gammal tallskog och tallen är också det vanligaste barrträdet i Norra

Sandskogen, men även gran finns. Blandskogspartierna består av ek, tall, björk och gran. De rena lövskogarna består av björk, ek och bok. I Norra Sandskogen finns det två jätteträd (stamomkrets större än 314 cm enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket), en blodbok med en omkrets av 342 cm och en ek med en omkrets på 326 cm. Det finns ytterligare en blodbok som nästan uppfyller kriteriet, den har en omkrets på 311 cm. Förutom jätteträden finns det många grova träd i reservatet, de flesta längs stigar och vägar.

Under 2012 kalavverkades fyra skiften i östra delen av Norra Sandskogen. På dessa skiften planterades bok, ek, björk, lind, fågelbär, hassel, olvon och fläder. Plantering skedde på våren som följdes av två torra somrar och en hel del plantor dog. Därför utfördes ytterligare en plantering inom dessa områden med bok, skogslonn, skogsek och hassel hösten 2014. Åtgärden som ligger närmast i tiden är att avverka gamla granar som har fått stå kvar som så kallade amträd för planterade bokar på ett skifte i östra delen av Norra Sandskogen. Nu är bokarna så stora att amträden inte längre behövs. I samband med avverkningen av granarna kommer också stängslet runt skiftet att tas bort. I skötsel-

planen är det fastlagt vilka skiften som ska skötas genom naturvårdsanpassat skogsbruk eller som naturvård med skötsel och vilka skiften som mer eller mindre ska lämnas till fri utveckling. Det är t ex även fastlagt vilka skiften som ska röjas eller gallras vart femte år och vilka skiften som ska frihuggas. Det kommer alltså att ske kontinuerliga skogsarbeten i Norra Sandskogen under överskådlig tid.

En stor del av Sandskogen har ett väl utbildat eller tätt buskskikt. De vanligaste buskarterna är hallon, björnbär och fläder men det finns även hagtorn, kaprifol och måbär. I Norra Sandskogen finns även det sällsynta Ystadbjörnbäret. Stora delar av fältskiktet domineras av styva gräs, halvgräs och ris som kruståtel, sandstarr, kråkris, ljung, lingon och blåbär. Lite mer speciella arter som finns är bl a hässlebrodd, sloklök, sydlundarv, tvåblad, lundbräken och gullviva.

I Norra Sandskogen har det noterats totalt 140 vedlevande skalbaggsarter. Av dessa var 29 arter ovanliga och sällsynta och åtta av dessa är rödlistade.

forts. nästa sida

Antalet arter är ganska normalt för en skog i Skåne, men antalet ovanliga och sällsynta arter visar på mycket höga kvaliteter när det gäller skalbaggsfaunan. Vid en inventering inför bildandet av reservatet noterades 69 olika häckande fågelarter. Sex av dessa är rödlistade: hämpling, rosenfink, mindre hackspett, nötkråka, stenskvätta och gulhämpling. Sandskogen är också en värdefull miljö för fladdermöss. Vattenfladdermus ses t ex jaga regelbundet både utefter stranden och i skogen samt utmed Nybroån.

I Norra Sandskogen finns en hel del anordningar för det rörliga friluftslivet som motionsspår, gångstigar, ridstigar, mindre parkeringsplatser och rastställen. En del av motions-slingorna har elbelysning. Motions-spåren börjar i västra delen av reservatet och här finns ett utegym och omklädningsrum, dock ligger dessa precis utanför reservatet. För många Ystadsbor, men även besökare, är Sandskogen ett naturligt och viktigt närrekreationsområde, men även flera föreningar har olika aktiviteter i skogen liksom kommunens naturskola Marietorp.

*Kommunekolog
Andrea Nowag*

Under hösten har den tredje boken om den biologiska mångfalden kring våra träd kommit. Samma författare och illustratör har redan skrivit om sälj och asp. Nu är det björkens tur.

Boken redogör på ett enkelt och åskådligt sätt det myllrande liv som finns kring björken i dess olika livsskedan – ung, gammal och död.

De oerhört vackra och detaljerade illustrationerna av Martin Holmer är en njutning att ta del av, som tillsammans med texten bildar en bok värd sitt pris.

Utgivningen är ett samarbete mellan Centrum för biologisk mångfald, WWF och Naturskyddsföreningen.

Sven Persson

Foto: Lisbeth Borgström

Raija intervjuar

Bert Rydhagen

Berts naturintresse härstammar från barn, - och ungdomens bekymmerslösa tillvaro. Född på en gård, lekte han, hans bröder och kompisar i skogen och längs bäcken. Naturromantiska böcker eldade på längtan till skogen, dit han alltid återvände oavsett ålder och livssituation. Han talar innerligt om de

skogar där familjens kvigor gick på bete. När jag frågar honom om hans smultronställe, återkommer de betade markerna. Oxhagen, Skogshejdan och Fjällmossen är några av dem.

forts. nästa sida

I Fjällmossen är det sålunda inte bara orrspellet som drar, utan även vandringen över de betade markerna till skådeplatsen.

En situation som många känner igen är den när man suttit ett bra tag i naturen för att se om något ska hända. Tio minuter till, fem minuter till väntar man. Bert beskriver ett sådant tillfälle i Fjällmossen när han och hans fru Elisabeth satt i ett gömsle och frös. De hade precis gett upp och skulle vända hemåt när de hörde ett ljud och orrarna anlände. En annan gång gick Bert dit själv, det var mörkt och snön låg på marken. Han fick plötsligt en känsla av att något inte stämde. I höger ögonvrå såg han en siluett, vilken var den första av fyra älgar som gick därifrån med långa kliv.

1968 flyttade Bert till Ystad. Åren därpå föddes barnen och ett hus byggdes. När barnen var små gick familjen ofta ut i skogen på promenader och för att leka. Bert kunde redan på morgonen ta en egen tur till skogen, där han helt osystematisk tittade på fåglar. Den första exkursionen han var med på, var med Sigvard Nilsson som förevisade vinterträäd. Hela familjen var med. De var också med på resan till Västergötland som föreningen anordnade 1981. Bert minns den som

ett av de trevligaste arrangemangen han varit med på. Inte bara för det vackra och varierade landskapet, med stor mångfald och rikt på orkidéer, utan också för den gemenskap som uppstod mellan de familjer som var med på resan. Genom fågel-skådandet, exkursionerna och inte minst resan till Västergötland blev han bekant med medlemmarna i naturskyddsföreningen. Ändå blev han mycket förvånad när han blev ombedd att vara med i styrelsen. Inte tyckte han att han hade där att göra. Men han tackade ja och därifrån har det sedan rullat på, och som han påstår, helt utan ansträngning från hans sida. Det har bara varit trevligt, menar Bert. Han tycker att hans roll har bestått i att organisera och fungera som förmedlande länk. För honom har arbetet i föreningen varit ett sätt att förena nytta med nöje. Han ger exkursionsledarna en eloge för att de har gjort exkursionerna så trevliga.

Bert är nöjd med det arbete som naturskyddsföreningen har varit med om att bidra till. Redan på 90-talet, långt innan det blev modernt, drog föreningen igång med att skapa småvatten. Med tiden har det blivit över 20 stycken vilket har bidragit till att grodpopulationerna har ökat. Idag kan man uppleva både lövgrodor och klockgrodor i staden (vid dammarna

nära nya vattentornet).

Han nämner också den kanske oväntade comebacken av rovfåglar, speciellt kungsörn och havsörn, som han upplevt. Ett område som ligger honom varmt om hjärtat är Skarviken, väster om Svarte, där föreningen har arrenderat betande djur som ett led i skötandet av strandängen. Han har lagt ner mycket jobb med att hugga och anlägga stängsel, men för honom har det varit roligt och nostalgiskt.

– Ut och gå, är Berts tips till nybörjaren. Det är alltid bra att följa med på en exkursion första gången eller om man går med någon kunnig som kan peka och berätta. Genom naturskyddsföreningen kan man komma ut på platser dit man inte hittar själv. Sedan kan man gå dit ensam, för man upplever helt olika saker i grupp och när man går själv. I gruppen är det socialt och trevligt, men en viss typ av stämning kan man bara uppleva när man är ensam. Bert tipsar om Dag Hammarskjölds park som ligger på gång-, - och cykelavstånd för nästan alla Ystadbor. Det är en anlagd äng, med rik flora och fauna. Man kan se blommor, grodor och fåglar på ett litet område.

Bert tror att vetenskapsmännen har rätt. Klimathotet är otvetydigt. Han

uppmanar politikerna att tänka brett och långt, att se mer till det långsiktiga. Han gläds ändå över att det finns en beredskap att lösa energifrågan. Han sörjer över att betesmarkerna minskar i samband med att marken blivit mer uppodlat. Även om man kompenserar med stora reservat så blir det inte riktigt samma sak.

Ännu har vi inte sett det sista av Bert. Även om han av sagt sig ordförandeskapet, är han fortfarande drivande i styrelsen och aktiv i föreningen. Han lovar att delta utifrån vad hälsan tillåter.

Det är vi alla tacksamma för.

Raija Lanås

Besök Naturskyddsföreningen i Ystads webbplats...

ystad.naturskyddsforeningen.se

Foto: Lisbeth Borgström

Raija intervjuar

Kurt Ivarsson

Kurt Ivarssons intresse för allt levande och naturligt började i tidiga barnår. Hans mamma förde dagboksanteckningar och redan som två-treåring kom Kurt in, strålande glad och sade:

– Titta mor, nu finns det gräs på gården.

Som liten bodde han på Östra Kyrkogatan i Norrköping. En solig dag när han blickade ut genom köksfönstret hade han undrat:

– Hur ser en geting ut när den skrattar?

Han minns att han i andra klass i folkskolan skrev en uppsats ”Nu har vårfåglarna kommit”. I fantasin är han i Skåne och skriver om tofsvipor och sånglärkor. Än skulle det dock dröja innan Kurt kom till Skåne.

1952 gick Kurt med i Norrköpings biologiska förening. Där mötte han Carl-Fredrik Lundevall som är mest känd för sin översättning av Europas fåglar. Kurt och Carl-Fredrik blev goda bekanta och gick tillsammans ut på både privata exkursioner och naturskyddsföreningens utflykter. Då var Kurt 13-14 år och fick lära, förutom om fåglar, det mesta om blommor och insekter som han inte kunde om innan.

En annan fågelkompis var Lasse (Lars) Andersson från barnrikehuset Solgården i Norrköping. Tillsammans skulle de upptäcka allt vad som fanns i fågelväg i Sverige per cykel. När han var 14 år, cyklade de 10 mil till Tåkern, en fågelsjö i Östergötland. 1953 cyklade de till Nynäshamn för att ta båten till Gotland. Fårö och blåkråkorna hägrade. På den tiden häckade blåkråkorna i Sverige. 1954 gick turen till Öland vilket kom att innebära 30 miles cykling till Ottenby.

Genom naturskyddsföreningen har Kurt träffat många människor som har kunnat mer än honom och han har lärt sig, via utflykterna, om djur och natur. Han är stolt över att ha bidragit till arbetet med att göra flera naturreservat och påverka lagstiftningen så att fler fåglar har blivit fridlysta. Ett exempel är ungdomens viktigaste utflykts-, - och fågelskådarpåsarplats; Svensksundsviken (där det besjunga Svinsta skär ligger). Viken hade inget skydd alls från början och kunde ha blivit en stor granåker, men naturskyddsföreningen i Norrköping ordnade så att det blev ett naturreservat med ett stort fint fågeltorn.

forts. nästa sida

Medlemsantalet i naturskyddsföreningen ökar och är det nu det största någonsin. Kurt menar att allmänhetens intresse och medvetenhet för naturvård har ökat. Ett exempel på en positiv förändring i naturvården är att kvicksilver som betningsmedel har försvunnit. På 50-talet var Kurt jaktelev på Grensholmens gods, och på kvällarna på väg hem från fasaneriet, doftade det av bekämpningsmedel i landskapet överallt. I bekämpningsmedlet tillsattes ett doftämne för att varna allmänheten för besprutningen. Så småningom kom larmen, inte minst från Erik Rosenberg, om döda fåglar på fälten, om gulsparvarna som var försvunna. Rovfåglar var på den tiden, illa sedda av markägare. Som jaktelev förväntades han skjuta allt vad rovfåglar hette utan orsak. Varje år under 50-talet försökte Kurt och Lasse ringmärka pilgrimsfalkar i ett bo i Norrviken, men när de klättrat upp var antingen äggen krossade eller ungarna ihjälslagna.

Kurt har gott hopp för framtiden då han upplever att det finns en helt annan medvetenhet hos allmänheten. Det finns generellt ett brett naturintresse samt en fin känsla för att vårda och bevara. Mycket av det goda arbetet sker på länsstyrelsenivå. Även kommunekologen har ett stort

ansvar och en härlig arbetsuppgift att jobba för naturskydd och ökat naturintresse. Kurt har varit med och påverkat beslutet att göra Ystad sandskog till naturreservat och tagit del i bildandet av fler. Länsstyrelsen tar ansvar då de bjuder in andra intressenter att ta del av arbetet t.ex. kring naturvård på Sandhammaren. Kurt har också varit med i arbetsgrupper för Ingelstorps mosse och Kabusa skjutfält tillsammans med kommunekologen och Bert Rydhagen. Förutom möjligheten att få vara med att påverka upplever Kurt att föreningsverksamheten har bjudit på intressanta exkursioner där han har träffat många naturintresserade och fått lära sig mycket. Därtill ett gott kamratskap.

De exkursioner Kurt gillat mest är de två som också har varit de mest uppskattade av medlemmarna. Flyttfåglar både vår och höst på Sandhammaren och Örnlunken på trettondagen har ofta dragit ett 50-tal deltagare. Fyledalen, där örnlunken tog sin början, är Kurts smultronställe. På 70-talet började Kurt och Elvir Söderberg utfodra örnar då Elvir var intresserad av bilder på dem. Kurt såg att det fanns ett behov av att fortsätta utfodringen. I 20 års tid har naturskyddsföreningen bekostat utkörningen av grisarna som Kurt tillsammans med Gunnar Brink har

ombesörjt. 1994 blev det förbjudet att lägga ut självdöda grisar enligt ett EU-beslut. I Europa fanns det svinpest och det ville man inte ha in i Sverige. Utfodringen gjordes även vid Snogarps gård vid Ellestadsjön, vilket resulterade i ett häckande havsörnspar på ön Lybeck i Krageholmssjön. Det var lätt att tro ett samband mellan utfodring och etableringen av paret för inga örnar hade häckat i Skåne på 100 år. År 2000 föddes en första unge och fram till 2014 har det fötts tre ungar per år, vilket gör dem till Sveriges mest produktiva havsörnspar. Havsörnen kan bli 30-40 år utan problem. I år fanns det inga ungar i boet, varför vet Kurt inte, då båda örnarna finns kvar på ön. Förhoppningsvis ruvar de nästa år igen.

Foto: Kurt Ivarsson

Kurt har varit fascinerad av havsörn sedan första dagen. Men även kornsparven är en favorit som han lagt ner arbete och intresse på.

Till nybörjare men även medlemmar har Kurt följande råd: Lär dig så mycket som möjligt om allting. Att förstå sammanhang och fascineras av insikterna ger personlig behållning. Man kommer aldrig att ha en tråkig dag i sitt liv för man kan alltid ge sig ut och uppleva något givande. Gläd dig åt varje utflykt du gör och varje naturupplevelse du tar del av.

Kurt kommer inte att sluta med sitt engagemang i naturskydds-föreningen även om han avsagt sig sitt styrelseuppdrag. Exkursionerna har säkert varit väldigt givande för många, och så länge hälsan står honom bi, hoppas han kunna fortsätta med detta ännu ett tag. Under 8 år har han skrivit naturkrönika i YA, som han hoppas ska fortsätta bidra till ökad kunskap och intresse för naturen i sydöstra Skåne.

Raija Lanås

Höstens exkursion i Bergsjöholmsskogen. Trädets omkrets 5,72 meter. Foto: Lisbeth Borgström

Verksamhetsberättelse 2015

Naturskyddsföreningen i Ystad är lokalförening inom Svenska Naturskyddsföreningen och dess länsförbund, Naturskyddsföreningen i Skåne.

Naturskyddsföreningen i Ystad har under året samarbetat med Naturskyddsföreningens lokalkretsar i Tomelilla, Skurup, Sjöbo och Simrishamn.

Exkursioner, föredrag och bildvisningar har dessutom arrangerats tillsammans med Studieförbundet och Naturskyddsföreningarna i Tomelilla, Sjöbo, Simrishamn och Skurup, föreningar med verksamhet i Sandskogen, Korpen, Friluftsförbundet, KFUM-scouterna, Ystads Ridklubb, Planteringsvännerna, KFV Ystad.

Representation

Naturskyddsföreningens i Ystad styrelse 2015: Ordf. vakant, Raija Lanås, v. ordf., Bengt Celanders, sekreterare, Lisbeth Borgström, kassör, Margareta Lennartsson Nørregård, Helen Nilsson, Lena Holmqvist. Suppleanter: Ingrid Wilén, Anja Sangberg, Simon Lundin och Bert Rydhagen.

Revisorer: Kerstin Nilsson och Berit Larsson. Suppleanter: Birgit Andersson och Bruno Andersson.

Naturskyddsföreningens i Ystad representant till Naturskyddsföreningens riksstämma: Årsmötet beslöt lämna styrelsen befogenhet att utse representant.

Naturskyddsföreningens i Ystad representanter vid NF:s i Skåne årsmöte: Årsmötet beslöt lämna styrelsen befogenhet att utse representanter.

Naturskyddsföreningens i Ystad ledamot NF:s i Skåne kretsråd: Årsmötet beslöt lämna styrelsen befogenhet att utse representant.

Naturskyddsföreningens i Ystad valberedning: Sigun Rix, Göran Prahls och Christer Salomonsson.

Årsmöte, styrelsemöten

Naturskyddsföreningens i Ystad årsmöte hölls den 18 mars 2015. Ledamöter i styrelsen samt ordförande i styrelsen, tillika föreningen, valdes.

Naturskyddsföreningen i Ystad har haft tio ordinarie styrelsemöten.

Redaktionen för YstadNatur har träffats fyra gånger.

Medlemmar

Naturskyddsföreningen i Ystad hade vid 2015 års utgång 555 medlemmar.

Exkursioner, föreläsningar, m.m.

Under 2015 har NFY arrangerat tjugotvå exkursioner, föreläsningar, bildvisningar. Bl.a. har Dag Hammar-skjöldss park besökts tre gånger. Ett par exkursioner har gått till grannkretsar.

Årsmöte hölls den 18 mars med sedvanliga förhandlingar. Efter årsmötet fick vi i ord och bild följa Lena Holmqvist på en resa till Färöarna – Island – Orkneyöarna.

6 januari

Trettondagslunken lockade 45 personer från Ystad och Tomelilla. Det gamla havsörnparet satt i boet söder Sövde kyrka. Kurt Ivarsson ledare.

8 februari

Vintervandring längs Lyckåsstigen i Fyledalen. 15 personer. 2 örnar. Kurt Ivarsson ledare.

24 februari

Strålning – en hälsorisk. Sigun Rix informerar kring ämnet i Studiefrämjandets lokaler.

18 mars

Årsmöte, kretsstämma, i Sjövärns-kårens lokaler. Bert Rydhagen avtackas som ordförande. Även Kurt Ivarsson avtackas.

28 mars

Pulken trandans för 8000 tranor. 14 personer njöt av skådespelet.

12 april

Flyttfågelsträck vid Sandhammaren. 23 personer. Sträcken gick långt ute vid horisonten. Vid Decca stationen kärnhök och sparvhök i uppvindarna.

18 april

Återbruksdag på Stadsbiblioteket. Stort intresse från allmänheten. 200 plagg bytte ägare.

26 april

Vandring i Sandskogen med information av kommunekologen Andréa Nowag. Strandvallarna imponerade. 17 personer deltog.

12 maj

Dag Hammarskjölds park med vårblommor. 20 personer deltog.

23 maj

Vressel vid Björkaåns mynning. Samexkursion med Färs naturskyddsförening. Översilningsängar.

28 maj

Vandring i Norra Promenaden under ledning av fd stadsträdgårdsmästaren Per Larsson. 16 personer.

5 juni

Naturnatten. Samexkursion med Vemmenhögskretsen. 8 personer deltog.

14 juni

Vilda blommornas dag. Samexkursion med Tomelilla kretsen på Store vång vid Kronovall. Nytt reservat. 16 personer från Ystad.

16 juni

Dag Hammarskjölds park. Återbesök i denna Ystads senaste parkområde. 27 personer lyssnade till kommunekologens information om parkens utveckling.

Generalsekreterare Svante Axelsson håller föredrag. Foto: Lisbeth Borgström

7 juli

Dag Hammarskjölds park för tredje gången i vår. Stort intresse från Ystadborna.

15 augusti

Vandring från Gislövs hammar till Skillinge. Drillsnäppa, grönbena, gluttsnäppa, kustpipare, svartbena, strandskata syntes vid kusten.

8 personer.

13 september

Sandskogens dag genomfördes trots att inbjudna föreningar uteblev. Svagt intresse.

16 september

Hjortbröl inställd exkursion väderleksberoende.

27 september

Flyttfågelsträcken vid Sandhammaren. 48 personer deltog i vandringen som leddes av Kurt Ivarsson.

18 oktober

Bergsjöholmsskogen höstvandring i gammelskog. 14 personer följde Bert Rydhagens guidning.

11 november

Vår generalsekreterare Svante Axelsson håller föredrag i Nya rådhuset kring klimatfrågorna under tema Vår tid är nu. Knutssalen nästan fullsatt. Kommunen och Sparbanken Syd står som inbjudare.

15 november

Krageholmssjön och Ellestadsjön. 12 personer såg 6 örnar över Ellestadsjön.

22 november

Åvandring under ledning av Simon Lundin. 10 personer trotsade regnet längs Kviedalsbäcken söder Tosterup.

2 december

Årets bilder i Tomelilla samlade 14 personer där 5 deltog från Ystad.

5 december

NFY deltar i välkommandet av nyinflyttade kommuninvånare. Berättar om våra exkursioner.

Skrivelser

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Yttrande över Detaljplan för del av Östra Industriområdet 2:1 i Ystad.

Till Ystad-Österlenregionens miljöförbund. Yttrande över etablering av anläggning för återvinning av däck i Köpingsbro.

Till Ystad-Österlenregionens miljöförbund. Yttrande över ansökan om utfyllnad för anläggningsändamål inom Stora Tvären 7:1 och Öja 18:8 och 10:10.

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Yttrande över ansökan om att lägga fyllnadsmassor i våtmark i Bussjö.

Till Samhällsbyggnadsnämnden i Ystads kommun. Förslag att skapa skyddsområde för fåglar i samband med planarbete för nya bostadsområden mellan Ystad och Hedeskoga.

Sammanträden, konferenser m.m.

Lena Holmqvist och Anja Sangberg deltog i Naturskyddsföreningens rikskonferens i Åre.

Lisbeth Borgström, Lena Holmqvist, Helen Nilsson och Sven Gaunitz deltog i Naturskyddsföreningens i Skåne årsstämma i Trelleborg.

Lisbeth Borgström, Margareta Nörregård och Bert Rydhagen har deltagit i HUT Skånes vattenmöten.

Bert Rydhagen har som Naturskyddsföreningens suppleant i Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tyke å deltagit i fyra sammanträden.

Som Vattenrådets representant i Sydkustens Vattenvårdsförbund har Bert Rydhagen deltagit i tre sammanträden, varav ett årsmöte.

I ett av kommunen ordnat sopseminarium deltog Lena Holmqvist och Bert Rydhagen.

Invigningen av Fyledalens naturreservat besöktes av Lisbeth Borgström, Lena Holmqvist, Anja Sangberg, Bengt Celander och Bert Rydhagen.

På Återbruksdagen, arrangerad av Ystads Bibliotek, deltog NFY med ett informationsbord där Lena Holmqvist och Lisbeth Borgström presenterade vår verksamhet.

Bengt Celandér, Kurt Ivarsson och Bert Rydhagen deltog i ett sammanträde med arbetsgruppen för ÖMAS, Kabusa skjutfält.

Lisbeth Borgström, Bengt Celandér och Bert Rydhagen deltog i planeringsmöte med våra grannkretsar den 5 nov.

I en information av Länsstyrelsen om Sand Life i Hagestad deltog Margareta Nörregård och Kurt Ivarsson.

Lena Holmqvist, Anja Sangberg, Kurt Ivarsson och Bert Rydhagen deltog i Mariatorps Naturskolas 15-årsjubileum och överlämnade en gåva.

Raija Lañas deltog i konferensen om biologisk mångfald den 14-15 nov. Konferensen arrangerades av Naturskyddsföreningen Skåne, Skånes Ornitologiska Förening, Skånes Mykologiska Förening, Länsstyrelsen i Skåne, Lunds Entomologiska Sällskap, Studieförbundet Skåne-Blekinge och Lunds Botaniska Förening med ekonomiskt stöd av Alvins Fond och Region Skånes miljövårdsfond.

Vid Ystad kommuns informationsdag för nyinflyttade den 5 december fanns också NFY på plats och informerade om sin verksamhet.

Övrigt naturvårdsarbete

NFY har stöder genom medlemskap Kungsörn 72, Hörjelgårdens vänner och Storkprojektet.

Skarviken har betats med får under året.

Tack!

Styrelsen i NFY vill tacka alla som under året bidragit till arbetet för en god miljö i vår kommun. Vi har under året haft fler medlemmar än någonsin och det förpliktar. Ett mål är att få fler att bli aktiva i föreningens arbete. Vi har haft en god uppslutning på exkursioner och möten. Vi tackar också för extra bidrag som tillåter oss att t.ex. ge ut vår tidskrift YstadNatur. Stort tack till ICA Super och ICA Quantum för skänkta varukorgar till lotterier. Styrelsen hoppas på fortsatt intresse under kommande år.

För styrelsen i Naturskyddsföreningen i Ystad.

Raija Lanås, v ordf

Kallelse till kretsstämma

Medlemmarna i Naturskyddsföreningen i Ystad kallas härmed till ordinarie kretsstämma (årsmöte) onsdagen den 23 mars kl. 19.00 i Norreportskolans matsal. Efter mötet visar Kerstin Svensson bilder och berättar om naturupplevelser.

Dagordning

1. Val av ordförande för stämman.
2. Val av sekreterare för stämman.
3. Val av två protokollsjusterare att jämte ordföranden justera protokollet.
4. Fråga om stämmans stadgeenliga utlysande.
5. Styrelsens verksamhetsberättelse och ekonomiska berättelse.
6. Revisorernas berättelse.
7. Fastställande av resultat- och balansräkningar.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för föregående års förvaltning.
9. Beslut om antalet styrelsemedlemmar och suppleanter och mandatperioder för dessa.
10. Val av ordförande för kretsen, tillika styrelsen.
11. Val av övriga styrelseledamöter och suppleanter.
12. Ev. fyllnadsval.
13. Val av två revisorer och två revisorssuppleanter.
14. Val av tre ledamöter i valberedningen.
15. Ärenden som väckts genom motion.
16. Övriga frågor. Förslag från stämman för diskussion, ej beslut. Information från styrelsen.
17. Stämmans avslutande.

Fotlisan

Fotvård - Medicinsk, auktoriserad fotterapeut.

Eva Hultberg

Tel 0411-177 50

Jag finns på Lurendrejargränd 1 (bakom Sagahuset).

Handikappvänligt

**VÄLKOMMEN
TILL**

**STANS AUKTORISERADE
HÄLSOBUTIK**

STORTORGET 12
YSTAD
Tel 0411/109 69

Närproducerat

enligt Sparbanken Syd

Susanne Kallur, VD Sparbanken Syd

Sparbanken Syd är den enda banken i världen som helt och hållet fokuserar på södra Skåne. Det har vi gjort i snart 200 år och det gör att vi kan ge dig vad vi kallar närproducerad rådgivning - råd som är fast förankrade i den verklighet där du själv befinner dig.

Som kund hos oss kan du dessutom känna dig lite stolt. Vi har inga aktieägare som ska ta del av vår vinst, så istället kan vi återinvestera

i föreningsliv, skolprojekt, idrott, näringsliv och kultur som på kort och lång sikt bidrar till en positiv utveckling av vår region.

Varmt välkommen, som ny eller gammal kund.
Susanne Kallur, VD

Sparbanken Syd

FISKE SPORTBODEN

— ALLT INOM FISKE OCH FRITID —

Fiske och Sportboden har satsat ännu mer på friluftslivsprodukter.

Vi säljer Haglöfs, Pinewood, Didriksson, Merrell, Salomon, Viking, Tretorn m. fl.

Hjärtligt Välkomna

Medlemsbilder

Bok i Köpingsberg - Raija Lanas

Bergsjöholmsskogen - Bert Rydhagen

Stol i Sandskogen - Lisbeth Borgström

*Om du inte redan är medlem
i Naturskyddsföreningen
kontakta Lisbeth Borgström.*

Tel: 0411 125 16

E-post: lisbeth.borgstrom@telia.com

*Nästa nummers tema:
Oxhagen*

